

Virág Andor!

Ingusz Henrik!

És megint csak

Czövek Olivér!

Összemosódtak előttem a nevek. Elveszetten csúszkáltam az íven.

Körülottem csönd. És abból egy hang.

– Nos?

Előttem a lány. Hosszan nézett ki tudja mióta.

Állt és várt.

A lány arca szétfoslott, eltűnt. És eltűntek az ívek is az asztalról.
Egyedül maradtam. Egyedül a gyávaságommal.

Rakovszky Zsuzsa

JÓB

Ma éjjel, álmomban, megint utaztam.
Anyám, szegény, írt, hogy jöjjenek azonnal,
a szívét panasolta (vagy húsz éve halott már).
Valami rossz arcú idegen a vonatban
folyton engem lesett, látszott, hogy rosszat forral,
ócska kabátok közül sunyított rám,
egy kihalt állomáson leszálltam, vizet ittam,
az a gyanús alak meg eltűnt a csomagommal,
énnálam meg se pénz, se igazolvány...

Reggelre befagyott a konyhaablak.
Csak nem bírja, hiába, kifűteni a kis
rossz vaskályhám azt a köves hodályt sehogy sem.
Pedig föltüzelem, legyen az rongydarab vagy
használt étolaj... Mindegy, nagyobb hideget is
értem én... Igaz, a barakkot az az ötven
ember csak belehelte... Hogy hányan ottmaradtak,
de hányan... Nem is értem, én hogy lehetek itt...
De engem mindig őrizett az Isten.

Csoda pedig – tíz év ott, a jéghideg pokolban,
a sarkkörön, napi hatvan deka kenyéren.
Hetven kiló vagyok: ott nem nyomtam negyvenet sem.
Aztán itthon... Söpörtem, gyapjúbálákat hordtam,

a diplomámmal, és fáztam tovább a télen,
amennyi szénre kellett, még annyit sem kerestem.
De hányat elvittek, amíg én oda voltam!
Azoból egy se jött meg. Én mégiscsak túléltem...
Engem mindig megőrizett az Isten.

Igaz, szívós voltam mindig. Sokszor kiküldött
apám kaszálni, az út egy hegyen vezetett át,
hajnalban keltem, és délre jó, ha kiértem...
Apám, ha csak tehetete, csak földet vett, vagy erdőt
(...mert azé a haza...). És a fenyők közé gyümölcsfát
ültetett egyesével. Pedig mennyire kértem:
„Apám, hát mire jó ez?” (Ahogy megyek a nagy zöld
sötétben, mintha lámpák gyulladnának föl: ott állt
egy körtefa, gyümölcscsel rakva. Máig sem értem...)

Meg pincérkedtem is. A vendégek szerettek.
Csinos kölyök voltam, pirosposzgás, pufók.
Emlékszem egy családra: lejöttek minden nyárra
a fürdőre. „A kislánynak mit hozhatok?”,
kérdem az anyjától, az a kis szemtelen meg
(szép kislány volt – az a fekete, hosszú copf,
egy kézben el se fért, és leért a derekára)
odapattan elé, nagy mérges szemeket vet
rám – óriási, fekete szeme volt –,
„Semmi kislány”, azt mondja, „kisasszony: domnisoara!”.

Egyszer később, a rozs között, csókolóztunk is egyszer,
de semmi más... Igaz, nagyon nevette,
hogy milyen zöldfülű vagyok – pedig hát...
Még húsz se volt, szegény... Az ereit, zsilettel...
Mondták, volt valami férfi, hogy amiatt, de
én nem tudom... Előbb még elküldte nekem a copfját...
Mikre vissza nem emlékszik az ember,
mikor már arra sem, hogy hova tette
a konyhában a bogrét, mikor öt perce ott járt...

A rádió fagyot mond. Ha így tart ez a tél,
kifagynak a síron a begóniák, pedig
milyen szépen megfogantak a nyáron...
Második feleségem volt... az első, az él
ma is, csak férjhez ment, szegény, hogy nem kapott hírt
tőlem nyolc éven át... És ott van a kicsi lányom
sírja is... még egyéves se volt... Semmit sem ér
ez az új temetőőr. Mondják, nagyon iszik.
Mindig mindent magamnak kell csinálnom.

Én mindig hittem a reinkarnációban.
 Egy médium – Kolozsvárott lakott,
 és elmentem hozzá kíváncsiságból egyszer –,
 az csak rám nézett, és mindent megmondott rólam:
 hogy tíz évig leszek távol, élőhalott,
 hogy másik országban, más városban öregszem
 meg, mint ahol születtem (azt is megmondta, hol van
 úgy nagyjából). Na és ő azt is megmondta, hogy
 eddig már hányszor és mi mindennek születtem,

sőt, még le is rajzolta egy füzetbe.
 Még ma is őrzöm azt a papirost
 a tárcámban, igaz, jól el is van rongyolódva:
 ilyen voltam, mikor ősemlernek születtem,
 ilyen, mint római dajka, mint sisakos,
 szakállas görög harcos... Mint francia vicomte a
 múlt században, igen sok rossztettet elkövettem,
 igen, és azt a sok bűnt vezekelem le most –
 így van. Másképp mi célja vagy mi értelme volna?

BUKOTT DIKTÁTOR

Hát mit akarnak tőlem? Mi bajuk van
 velem most egyszerre? Cibáinak hevenyésztett
 díszletek közt – kopott pad, vizespohár – egyik
 fűtetlen helyiségből a másikba, kalapban,
 nagykabátban szorongok, hol durvák, hol kimértek,
 süvöltözik eszelős vádjaik.

Még tegnap is – mi ember volt az utcán,
 egymás sarkát taposták, ahol csak megjelentem.
 Üvegre égetve, pasztellben és olajban
 sötét, vesékbe látó szemem, obszcén piros szám
 nézte őket a falról, húsz év előtti ingem,
 vagy vészjósló aranyban csillámlottam, a hajnal
 óriás ornyergemen gyulladt föl; mint napóra
 virágoztam a téren; vagy amikor a végén
 lemennek spárgába a stadionban, és hosszan
 a lábukra hajolnak, a sok feszes trikóra
 varrt foltokból, papírzászlókból ott is én, én,
 mintha mély víz alól, lassan kibontakoztam.

És most egyszerre – mi? A nyaralóban
 a kék-arany szalon, a baldachinos ágyam,
 velencei tükrom – ez fájt nekik?
 Az a két ócska Rolls-Royce? Mit tudnak ezek rólam?
 Tudják-e, hogy hatan szorongtunk egy szobában,
 én hordtam el az összes testvérem gönceit...
 Nehézfejű voltam, alattomos,
 nevettek, vagy még csak nem is nevettek,
 mikor a tornaórán a néném kombinéját
 meglátták rajtam... Az élet mindig gonosz
 szűkmarkú volt hozzám. A simáknak, könnyedeknek
 – azoknak mindent! Azt soha, ami nekem járt!

(Később, igaz, lettek eszközeim,
 hogy elvegyem – miért nem adta önként?
 Vagy mért vette vissza, ha adni kezdte?)
 Például ültünk egyszer odakinn
 anyámmal, egy kerthelyiségben, olyan hét-
 éves ha voltam, a kerítés sok nagy X-e
 nyírfarónkökből volt: látszott a pár sötétebb
 sünább folt, a levágott ágak helye a kérgen,
 és hársvirág szitált a szódámba, a csupa sórfolt
 abroszra, a hajamba... Egyszer, hajnal felé meg
 (valami lagziból vittek haza) az égen
 feltűnt egy üstökös. Biztos, hogy üstökös volt.

Én láttam egyedül. Minden: az ég, a föld,
 minden a kedvemért volt. Azóta hova tűnt?
 Valami kárpótlás csak járt nekem, nem?
 Most itt állok közöttük, véznán, fakóra főtt
 kórházi pizsamában, túl bő zakómba túrt
 szép selyemsálamban, törődött öregember...
 Hát mit akartam én? Csak amit mások.
 Csak azt, hogy a világ úgy tükrözzön vissza engem,
 mint a lelkem teszi: a halandó isteneknek
 kijáró ünnepi pompában. Ez talán sok?
 Olyan túlzott kívánság? Végül is: megszülettem,
 és nem élek örökké. Ennyit csak megtehettek.

Hogy nem kérdeztem őket? Miért, engem ki kérdett,
 vállalom-e, ilyen feltételekkel,
 mindezt, akarok-e egy jelentéktelen,
 mézesmázos, riadt kereskedősegédet,
 poros bürokratát találni minden reggel,
 ha a tükörbe nézek, egyetlen életem

minden egyes napján? (És nem is élek örökké.)
 Ezt senki nem akarhatja. Beszélhet
 akármit a sok álszent. Már látom, ahogy egymás
 torkának esnek majd, ha nem leszek köztük többé.
 Én csak igazságot akartam. Ha már az élet
 ilyen méltánytalan. Csak azt, amit más.

Orbán Ottó

FEKETE GALAMB

Az Egyesült Államokból megtért magyar, ha elég értelmes, egy idő után felhagy az amerikai útról szóló úti beszámolókkal. Addig semmi baj, amíg turistaélményeiről beszél; olyasmiről, hogy hogyan vezetett egy szétesni készülő, fenke-is-alig-volt, roncslepre való Volkswagent Seattle-ben, vagy hogy milyen dimbes-dombos San Francisco, vagy hogy miben különbözik Boston Chicagótól; lelkes közönség hallgatja, valaki mindig közbeszól: „Igen, velünk is az történt...” De tegyen csak egyetlen tétova kísérletet is arra, hogy valamiképp értelmezze az amerikai jelenséget, a jónak és a rossznak e sajátos, igazából semmihez sem hasonlítható elegyét, kökemény ellenállásba ütközik, s még jó, ha csak felületességgel és naivitással vádolják. Korunk emberének láthatóan szüksége van az Amerikai Mitoszra. A világ jobbat akaró értelmisége így vagy úgy, leplezve vagy nyíltan, de alapjában véve szilárdan meg van győződve arról, hogy az Egyesült Államok az az ország, ahol a Szabadság-szobor, fején cowboycalappal, egyik kezében hamburgerral, a másikban számítógéppel, lóháton üldözi a felhőkarcolókat. Hagyjuk a kényes témát, mondja a soros házigazda, beszéljünk másról, mondjuk New Yorkról. Ó, igen, hát New York az csodálatos!

Mi tagadás, csüggedten bámulunk magunk elé.

Gyakorlott szövegátültetők vagyunk, tudjuk, hogy bizonyos növényeket földlabda nélkül átültetni szinte teljes bizonyossággal reménytelen. Amerika a végletek kontinense, de akkora földlabda még ott sincs, melybe egy egész társadalom gyökérzete beleférne. E nélkül viszont hogy fogjuk föl, hogy miféle költőt készülünk itt bemutatni?

Egy még fiatalnak mondható, fekete bőrű amerikai nőt, aki ellenállt a talmi korszerűség behízsgáló modorának, és nem csapott föl mozgalmi költőnek; sem verseket hörgő nőstény párdrucnak, sem hideg tekintetű, feminista dalnoknak, hogy ez utóbbi minőségében metsző intellektusával akarja kiherélni a férfinemet. És aki még amerikainak sem úgy amerikai, ahogy azt egy valamirevaló, tengerentúli költőtől a művelt, európai közvélemény elvárja; ahelyett, hogy szakadt farmerben imbolyogna a helyi kábitószérárusoktól és a nemzetközi turistáktól nyüzsgő, amszterdami Leidse Plein macskakövein, germanisztikát, zenét és írói mesterséget tanul különféle egyetemeken, majd maga is különféle egyetemeken tanítja az utóbbit. Értjük már, tesz-